

Tuija Korhonen, Katri Larmo ja Minna Suikka

Löytöretkiä informaatiolukutaidon saaristoon - tutkimusta ja käytäntöä ECIL2023-konferenssissa Krakovassa

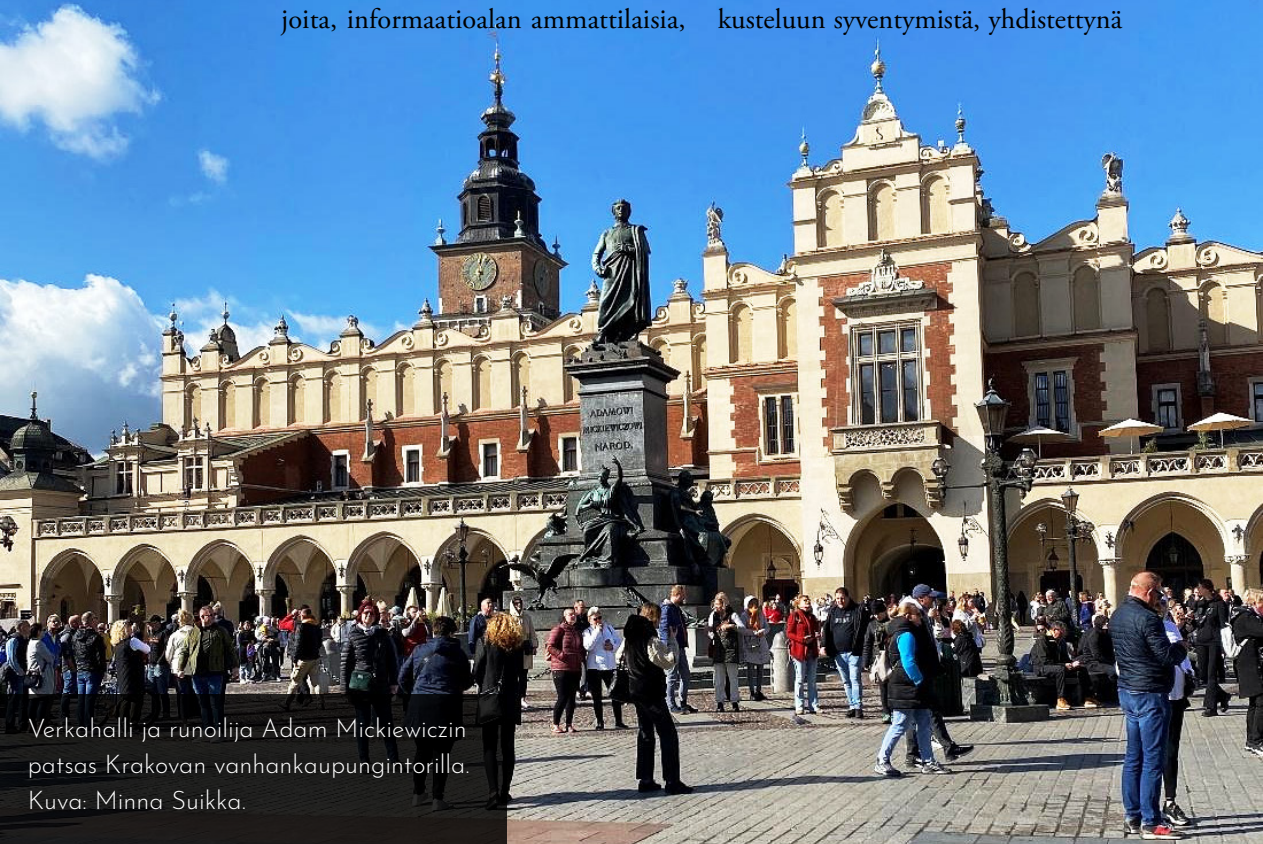
Mitä tapahtuu tiedonhankinnan ja -hallinnan opetuksessa kansainvälisesti? Tuija Korhonen, Katri Larmo ja Minna Suikka Helsingin yliopiston kirjastosta perehtyivät tähän kysymykseen, kun he osallistuivat eurooppalaiseen informaatiolukutaidon ECIL2023 (European Conference on Information Literacy) -konferenssiin Krakovassa 9.-12.10.2023.

ECIL2023-konferenssin organisoivana yliopistona oli tällä kertaa Jagellon yliopisto, jonka kampuksella Krakovassa Puolassa konferenssi järjestettiin. Tapahtuman teemat kietoutuivat informaatiokokemuksen käsitteen ympärille.

Merkityksellisiä kohtaamisia informaatiolukutaidon äärellä

ECIL-konferenssi tuo yhteen tutkijoita, informaatioalan ammattilaisia,

media-asiantuntijoita, kouluttajia, päättäjiä ja muita informaatiolukutaitoon liittyviä tahoja Euroopasta ja muualta maailmasta vaihtamaan kokemuksia sekä keskustelemaan viimeaikaisesta kehityksestä ja haasteista sekä teoriassa että käytännössä. ECILin konseptissa on tutkimus- ja ammatillinen konferenssi samassa, mikä toimi ainakin meille mainiosti. Tarjolla oli menetelmiä ja akateemiseen keskusteluun syventymistä, yhdistettynä

Verkahalli ja runoilija Adam Mickiewiczin patsas Krakovan vanhankaupungintorilla.
Kuva: Minna Suikka.

parhaisiin käytäntöihin käytännön työssä, mikä oli varsin virkistävää ja inspiroivaa.

Konferenssissa oli runsas kattaus esityksiä, aiheina esimerkiksi tiedonhankinnan ja datanhallinnan opetus, algoritmit, tekoäly ja sosiaalinen media. Kokemuksia jaettiin erilaisista organisaatioista ja oppilaitoksista, informaatiolukutaidon kentän koko laajuudelta.

Navigointia kirjasto ja informaatiotutkimuksen virtauksissa

Konferenssin pääpuhujien puheenvuoroissa korostuivat navigoimiseen ja matkustamiseen liittyvät vertauskuvat, joiden kautta informaatioon liittyvät ajankohtaiset näkökulmat ja keskustelut tulevat näkyväksi. Tim Gorichanazin (Drexelin yliopisto, Yhdysvallat) esitys keskittyi hyve-etiikkaan informaatiolukutaidossa: digitaalisen tiedon aikakaudella navigoimiseen tarvittavaan moraaliseen kompassiin.

Gorichanazin mukaan keskustelut informaatioetiikasta ovat lisääntyneet viime vuosina yhteiskunnallisten ja teknologisten muutosten vauhdin ja monimutkaisuuden seurauksena. Tällä on vaikutuksia informaatiolukutaitoon. Gorichanaz ehdottaa, että hyve-etiikkaa sovellettaisiin moraalise- na oppaana digitaalisella aikakaudella. Hyve-etiikan etuna on, että se keskit-

Tieto on myös kehollinen ilmiö ja tämä näkökulma on ollut pitkään aliedustettuna tutkimuksessa.

tyy moraalisten toimijoiden ominaisuuksiin, tilanteisiin ja tekoihin – ei niinkään sääntöihin tai tuloksiin.

Jenna Hartel (Toronton yliopisto, Kanada) puhui kirjasto- ja informaatiotutkimuksen saaristosta, jonne ECIL2023-konferenssin osallistujat kutsuttiin matkalle. Hartel herätteli puheenvuorossaan yleisöä näkemään erilaisia näkökulmia kirjasto- ja informaatiotutkimukseen. Hartelin mukaan pääsaari koostuu kirjasto- ja informaatiotutkimuksen ydinkäsitteistä, joita ovat esimerkiksi informaatiolukutaito, informaatiokäyttäytyminen ja tiedonhankinta. Sumun keskeltä ilmestyy lisäksi pienempiä saaria, jotka edustavat uusia ideoita. Hartel toi esimerkiksi esiin, että tieto on myös kehollinen ilmiö ja tämä näkökulma

Konferenssikävijät vierailulla Jagellon yliopiston kirjaston sisällä sijaitsevassa Itävallan kirjastossa.

Kuva: Minna Suikka

on ollut pitkään aliehdustettuna tutkimuksessa. Hartelin radikaali puheenvuoro havainnollisesti, miten monesta eri näkökulmasta informaatiota voi tarkastella – ja tarjosi oivalluksia siitä, mitä kaikkea informaatio itse asia-
sa on.

Tekoälyn lukutaito kaikkien yhteisenä asiana

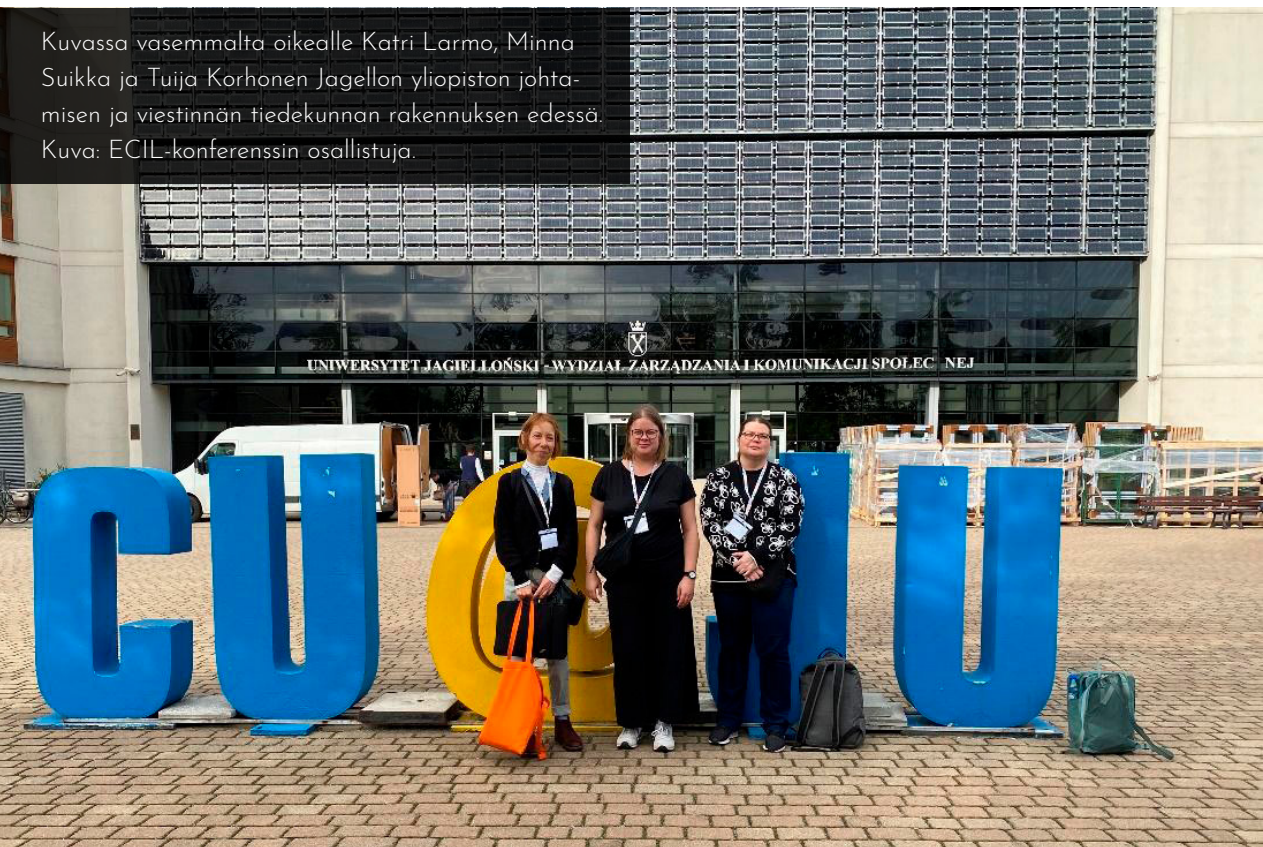
Michale Flierlin (Ohion osavaltion yliopisto, Yhdysvallat) tekoälyä käsittelevässä esityksessä avautui informaationlukutaidon yhteys vaikuttamiseen. Flierl puhui voimakkaasti vaikuttamistyön puolesta. Tekoälynlukutaidon ja kouluttamisen lisäksi eri alojen ammattilaisten tulee eri tavoin vaikuttaa siihen, miten tekoälyn kehitystä, tut-

Erityisen tärkeää on, että tekoälyn mahdollisuudet kääntyvät hyvän käyttöön.

kimusta ja omistajuutta hallitaan ja säädellään. Erityisen tärkeää on, että tekoälyn mahdollisuudet kääntyvät hyvään käyttöön. Flierl ei esittänyt valmiita vastauksia, vaan herätti keskustelua ja esitti mahdollisia analogioita siitä, miten tietyt muut alat ovat tutkimusyhteisön itsesäätelynä tai poliittisen säätelyn kautta hallinneet riskejä ja saaneet painotuksen positiivisiin kehityskulkuihin. Esitys laajeni todella mielenkiintoiseksi yhteiseksi yleisökeskusteluksi, jossa sivuttiin eri puolia ilmiöstä aina poliittista järjestelmistä lainsäädäntöön ja etiikkaan.

Tekoälyn lukutaito asettui teknologisen kehityksen jatkumoon myös David A. Hurley (New Mexicon yliopisto, Yhdysvallat) esityksessä, jossa

Kuvassa vasemmalta oikealle Katri Larmo, Minna Suikka ja Tuija Korhonen Jagellon yliopiston johtamisen ja viestinnän tiedekunnan rakennuksen edessä. Kuva: ECIL-konferenssin osallistuja.

hän vertasi tämänhetkistä ChatGPT:n synnyttämää keskustelua varhaiseen informaatioalan keskusteluun Wikipediasta and Googlesta. Hurley erotti kolme pedagogista lähestymistapaa, jolla kirjastoalan ammattilaiset keskustelivat työkaluista: uusia työkaluja joko vieroksuttiin, niitä haluttiin hyödyntää pragmaattisesti tai niitä pidettiin kumouksellisina. Keskustelun emotionaalisissa ja psykologisissa piirteissä oli paljon samaa, koska isoon murrokseen liittyy pelko työpaikkojen katoamisesta.

Hurleyn mukaan on syytä kiinnittää huomiota siihen, millä tavoin ChatGPT aiheuttaa myös stressiä ja ahdistusta työntekijöiden keskuudessa. Tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa, ja kaikki Googlesta ja Wikipediasta sanottu ei ole pitänyt paikkansa ja akateemiset kirjastot eivät ole lakanneet olemasta. Hurley piti erityisen tärkeänä, että kirjaston henkilökunta

opettelee yhdessä opiskelijoiden kanssa käyttämään ChatGPT:tä, koska se kehittyy koko ajan.

Mitä oli päällimmäisin konferenssin anti?

Suomalainen informaatiotutkimus on korkeassa kurssissa maailmalla. Useat puhujat, mukaan lukien kutsutut pääpuhujat, viittasivat suomalaisen tutkimukseen. Suomalaiset olivat myös aktiivisia esityksen pitäjiä ECILissä. Matkustaminen yhdessä samassa organisaatiossa työskentelevien kollegoiden kanssa oli todella antoisaa. Konferenssissa on mahdollisuus inspiroiviin keskusteluihin ja havaintoihin eri tavalla kuin normityöarjessa, mikä lisää yhteisöllisyyttä ja työssä oppimista. Kun informaatiolukutaidosta innostuneet ammattilaiset sekä tutkijat kohtasivat sankoin joukoin historiaa ja kulttuuria huokuvassa Krakovassa, tuloksena oli innostusta kuplivaa uuden löytämistä.

Lisätietoa

ECIL 2023: <https://ecil2023.ilconf.org/>

Kirjoittajat

TUIJA KORHONEN
Helsingin yliopiston kirjasto
tuija.korhonen@helsinki.fi

KATRI LARMO
Helsingin yliopiston kirjasto
katri.larmo@helsinki.fi

MINNA SUIKKA
Helsingin yliopiston kirjasto
minna.suikka@helsinki.fi

